

- مقررات مربوط به معاملات قرارداد آتی سهام در راستای بند ۴ ماده ۴ قانون بازار اوراق بهادار،

- مقررات اجرایی ابزارهای مالی «اوراق اختیار معامله»، «اوراق استصناع» و «اوراق رهنی»،

- ضوابط خرید و فروش ابزار مالی اوراق حق تقدم تسهیلات مسکن،

- ضوابط خرید سهام عرضه شده دولتی توسط شرکت‌ها و نهادهای فعال در بازار سرمایه،

- مقررات مربوط به بازار فرابورس و

- تعیین میزان و سقف کارمزدهای سازمان بورس و اوراق بهادار بابت حق نظارت بر معاملات شرکت فرابورس ایران.

روند شاخص‌های قیمتی بورس اوراق بهادار تهران از ابتدای سال ۱۳۸۸ تا مهر ماه صعودی بود؛ در آبان و آذر ماه با افت شاخص‌ها و از دی ماه مجدداً با روند افزایشی روبه‌رو شد. لیکن در مجموع، فعالیت بورس اوراق بهادار تهران در سال ۱۳۸۸ به دلیل پدیدار شدن علائم رونق بازار جهانی و افزایش قیمت مواد خام، ورود شرکت‌های مضمول اصل ۴۴ قانون اساسی به بورس، رکود سایر بازارهای رقیب در اقتصاد داخلی و تنوع ابزارهای تامین مالی، با افزایش چشمگیر تعداد و ارزش سهام مبادله شده مواجه بود.

شورای عالی بورس و اوراق بهادار مجموعه‌ای از ضوابط و دستورالعمل‌ها را در سال ۱۳۸۸ به شرح ذیل تدوین و تصویب نمود:

جدول ۱۹-۱- نماگرهای فعالیت بورس اوراق بهادار تهران(۱)

متوسط ارزش کل معاملات روزانه (میلیارد ریال)	متوسط تعداد معاملات روزانه (میلیون سهم)	تعداد روزهای فعالیت بورس طی سال	ارزش معاملات (میلیارد ریال)			تعداد معاملات (میلیون سهم)			
			کل	حق تقدم سهام	سهام	کل	حق تقدم سهام	سهام	
۵۷۷/۲	۲۰۱/۶	۲۳۸	۱۳۷۲۸۵/۴	۵۳۲/۲	۱۳۶۸۵۳/۲	۴۷۹۷۵/۴	۷۲۰/۵	۴۷۲۵۴/۹	۱۳۸۷
۷۵۴/۸	۳۵۰/۹	۲۴۴	۱۸۴۱۶۶/۲	۹۱۲/۵	۱۸۳۲۵۳/۷	۸۵۶۲۵/۱	۸۵۵/۶	۸۴۷۶۹/۵	۱۳۸۸

ماخذ: شرکت بورس اوراق بهادار تهران
۱- تعداد و ارزش معاملات با احتساب معاملات تابلو غیررسمی است.

۱۹-۱- سهام

۱۹-۱-۱- معاملات سهام و حق تقدم سهام

از مجموع تعداد سهام و حق تقدم سهام مبادله شده در این سال، ۸۹/۹ درصد در بازار اول و ۱۰/۱ درصد در بازار دوم داد و ستد شد. همچنین، از مجموع ارزش مبادلات انجام گرفته، ۸۸/۹ درصد در بازار اول و ۱۱/۱ درصد در بازار دوم انجام پذیرفت.

در سال ۱۳۸۸، تعداد ۸۵۶۲۵/۱ میلیون سهم و حق تقدم سهام به ارزش ۱۸۴۱۶۶/۲ میلیارد ریال در بورس اوراق بهادار تهران داد و ستد شد. این ارقام در مقایسه با معاملات مشابه سال قبل به ترتیب ۷۸/۵ و ۳۴/۱ درصد افزایش نشان می‌دهد.

آمار معاملات سهام و حق تقدم سهام در بورس اوراق بهادار تهران در سال ۱۳۸۸ به تفکیک صنایع نشان می‌دهد صنعت «بانک‌ها، موسسات اعتباری و سایر نهادهای پولی» با ۴۰/۱ درصد از کل تعداد سهام مبادله شده و صنعت «مخابرات» با ۴۴/۵ درصد از کل ارزش سهام مبادله شده، بیشترین سهم از کل تعداد و ارزش مبادلات سهام و حق تقدم سهام را به خود اختصاص دادند. در این سال دو صنعت «بانک‌ها، موسسات اعتباری و سایر نهادهای پولی» و «مخابرات» با در اختیار داشتن ۶۹/۴ درصد از کل تعداد و ۶۳/۹ درصد از کل ارزش سهام و حق تقدم داد و ستد شده، بیشترین تاثیر را بر معاملات بورس گذاشتند.

در سال مورد بررسی، رشد تعداد و ارزش معاملات سهام و حق تقدم سهام صنایع «بانک‌ها، موسسات اعتباری و سایر نهادهای پولی»، «پیمانکاری صنعتی»، «ساخت محصولات فلزی» و «سایر محصولات کانی غیرفلزی» از بیشترین افزایش در مقایسه با سال گذشته برخوردار بودند. البته، صنایع «سایر وسایل حمل و نقل» و «استخراج سایر معادن» به لحاظ تعداد و ارزش سهام و حق تقدم سهام داد و ستد شده، بیشترین کاهش را در مقایسه با سال قبل داشتند.

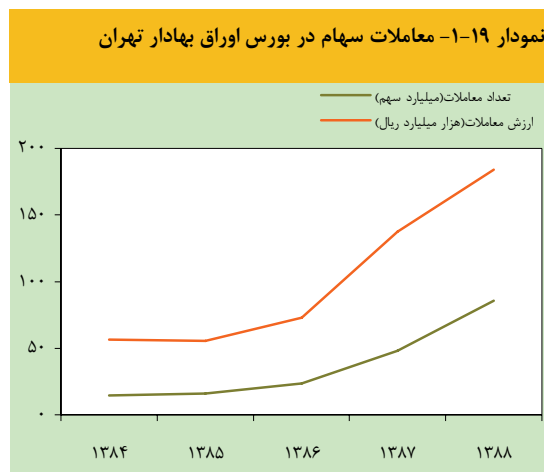
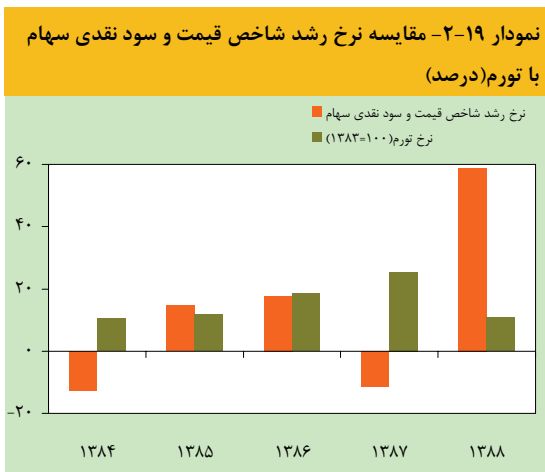
در سال مورد بررسی، تعداد روزهای فعالیت بورس اوراق بهادار تهران ۲۴۴ روز بود. در این سال متوسط تعداد معاملات روزانه سهام و حق تقدم سهام ۳۵۰/۹ میلیون سهم به ارزش ۷۵۴/۸ میلیارد ریال بود که در مقایسه با ارقام مشابه سال قبل به ترتیب ۷۴/۱ و ۳۰/۸ درصد افزایش داشت.

مقایسه معاملات انجام گرفته سهام و حق تقدم سهام به تفکیک دو نیمه سال ۱۳۸۸ نشان می‌دهد حدود ۴۹/۶ درصد از تعداد و ۳۰/۲ درصد از ارزش کل معاملات در نیمه اول و به ترتیب ۵۰/۴ و ۶۹/۸ درصد از تعداد و ارزش کل معاملات در نیمه دوم سال صورت گرفت. پدیدار شدن علائم بهبود در بازار جهانی و افزایش قیمت جهانی مواد خام موجب شد که روند رونق بورس در نیمه دوم سال از نظر تعداد و ارزش مبادلات سهام در بورس اوراق بهادار تهران با رشد بیشتری تداوم یابد.

جدول ۱۹-۲- معاملات سهام و حق تقدم سهام در بورس اوراق بهادار تهران (سهام درصد)

	تعداد		ارزش	
	نیمه اول	نیمه دوم	نیمه اول	نیمه دوم
۱۳۸۷	۵۳/۹	۴۶/۱	۲۵/۷	۷۴/۳
۱۳۸۸	۴۹/۶	۵۰/۴	۳۰/۲	۶۹/۸

ماخذ: شرکت بورس اوراق بهادار تهران

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۸۸

سهام داد و ستد شده ناشی از رشد سه صنعت مورد اشاره بود. همچنین، صنایع «مخابرات»، «بانک‌ها و موسسات اعتباری و سایر نهادهای پولی» و «خدمات فنی و مهندسی» به ترتیب با ۴۶/۵، ۲۲/۷ و ۳/۷ واحد درصد بیشترین اثر را در افزایش ارزش سهام و حق تقدم سهام داد و ستد شده در مقایسه با سال گذشته داشتند.

در سال ۱۳۸۸، تعداد دفعات داد و ستد اوراق بهادار بالغ بر ۳/۰ میلیون نوبت بود که در مقایسه با سال قبل ۶۱/۶ درصد افزایش یافت. رقم مزبور در سال قبل معادل ۱۱/۲ درصد کاهش داشت.

در سال ۱۳۸۸، داد و ستد سهام بیش از نیمی از صنایع نسبت به سال قبل افزایش یافت. در این سال تعداد سهام مبادله شده ۲۱ صنعت و ارزش سهام داد و ستد شده ۲۱ صنعت نسبت به سال قبل افزایش یافت.

در سال مورد بررسی، صنایع «بانک‌ها، موسسات اعتباری و سایر نهادهای پولی»، «مخابرات» و «استخراج نفت‌گاز و خدمات جنبی جز اکتشاف» به ترتیب با ۶۶/۳، ۱۹/۱ و ۴/۳ واحد درصد، بیشترین اثر را در رشد تعداد سهام و حق تقدم سهام داد و ستد شده در مقایسه با سال قبل داشتند، به گونه‌ای که معادل ۸۹/۷ واحد درصد از رشد کل تعداد سهام و حق تقدم

جدول ۱۹-۳- تعداد دفعات معامله و تعداد خریداران اوراق بهادار

درصد تغییر	سال			
	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۸	(۲)۱۳۸۷
	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۸	(۱)۱۳۸۶
تعداد دفعات معامله	۶۱/۶	-۱۱/۲	۳۰۳۰۳۷۹	۱۸۷۵۳۷۲
تعداد خریداران	۵۹/۱	-۵۰/۷	۸۵۹۵۸۴	۵۴۰۳۹۸
متوسط تعداد خرید هر نفر(سهام/برگه)	۱۲/۲	۳۱۵/۶	۹۹۶۱۲/۲	۸۸۷۷۸/۰
متوسط ارزش خرید هر نفر(میلیون ریال)	-۱۵/۷	۲۸۱/۱	۲۱۴/۳	۲۵۴/۲

ماخذ: شرکت بورس اوراق بهادار تهران

۱- ارقام براساس کل معاملات سهام و اوراق مشارکت است.

۲- به دلیل اجرای سامانه جدید معاملات بورس از تاریخ ۱۳۸۷/۹/۱۶، پیش‌فرض‌های محاسباتی تعداد خریداران سهام تغییر کرده است و لذا روند آماری متغیر کاملاً عوض شده است.

افزایش به ۶۶/۲ میلیارد دلار رسید. همچنین، نسبت ارزش جاری بازار سهام به تولید ناخالص داخلی، که به عنوان معیار سنجش عمق بازار سهام مورد استفاده قرار می‌گیرد، در سال مورد بررسی ۱۸/۳ درصد بود که در مقایسه با سال قبل ۵/۰ واحد درصد افزایش یافت.

در پایان سال ۱۳۸۸، ارزش جاری بازار سهام به ۶۵۱۴۲۸/۳ میلیارد ریال رسید که در مقایسه با رقم پایان سال قبل ۴۵/۱ درصد افزایش داشت. ارزش جاری دلاری بازار سهام کشور براساس نرخ ارز بین‌بانکی^(۱) نسبت به پایان سال قبل با ۴۳/۴ درصد

جدول ۱۹-۴- ارزش جاری بازار سهام، نسبت فعالیت و نسبت سهام داد و ستد شده به کل سهام منتشر شده(۱)(۲)

نسبت تعداد سهام داد و ستد شده به کل سهام منتشر شده(۳)	نسبت فعالیت بورس(درصد)(۳)	میانگین ارزش جاری بازار	ارزش معاملات	ارزش جاری بازار در پایان سال	
۲۳/۴	۳۰/۱	۴۵۵۵۳۰/۱ (۶/۳)	۱۳۷۱۱۷/۵ (۸۸/۳)	۴۴۸۹۵۴/۹ (-۲/۸)	۱۳۸۷
۲۹/۸	۳۳/۵	۵۵۰۱۹۱/۶ (۲۰/۸)	۱۸۴۱۶۶/۲ (۳۴/۳)	۶۵۱۴۲۸/۳ (۴۵/۱)	۱۳۸۸

ماخذ: شرکت بورس اوراق بهادار تهران

۱- شامل تابلوی غیررسمی و اوراق مشارکت نمی‌باشد.

۲- ارقام داخل پرانتز درصد تغییرات هر سال نسبت به سال قبل می‌باشد

۳- نسبت فعالیت بورس و نسبت سهام داد و ستد شده به کل سهام منتشره، براساس میانگین اول و آخر دوره ارزش جاری بازار سهام محاسبه شده است.

۱- نرخ دلار در بازار بین‌بانکی در آخرین روز معاملات بورس در سال ۱۳۸۸ معادل ۹۸۳۴ ریال بود.

۱۹-۱-۲- شاخص‌های قیمت و بازدهی بازار سهام

شاخص قیمت و سود نقدی سهام در سال ۱۳۸۸ به ۵۸/۸ رسیده که در مقایسه با سال قبل با افزایش ۵۸/۸ درصدی همراه بود. بیشترین افزایش شاخص در مرداد ماه به وقوع پیوست. شاخص کل قیمت در پایان سال مورد بررسی به ۱۲۵۳۶/۷ واحد رسید که در مقایسه با سال قبل ۵۷/۴ درصد افزایش یافت. در این سال شاخص کل قیمت به استثنای آبان و آذر ماه همواره روند صعودی داشت.

در سال ۱۳۸۸، نسبت قیمت به بازده انتظاری (P/E) بورس اوراق بهادار معادل ۵/۸ بود که در مقایسه با سال قبل ۵۱/۳ درصد افزایش یافت.

در سال ۱۳۸۸، صنایع «فلزات اساسی»، «بانک‌ها»، موسسات اعتباری و سایر نهادهای پولی» و «مخابرات» به ترتیب با ۱۶/۲، ۱۴/۲ و ۱۳/۱ درصد و در مجموع ۴۳/۵ درصد، بیشترین سهم از ارزش جاری بازار سهام را در اختیار داشتند. نسبت فعالیت بورس در سال ۱۳۸۸ به ۳۳/۵ درصد رسید که در مقایسه با رقم مشابه سال قبل ۳/۴ واحد درصد افزایش نشان می‌دهد.

نسبت تعداد سهام داد و ستد شده به کل سهام منتشر شده در سال ۱۳۸۸ به ۲۹/۸ درصد رسید که در مقایسه با رقم مشابه سال قبل ۶/۴ واحد درصد افزایش داشت.

جدول ۱۹-۵- شاخص‌های بازدهی سرمایه‌گذاری در بورس اوراق بهادار تهران

(۱۳۶۹=۱۰۰)

درصد تغییر		پایان سال			شاخص قیمت و سود نقدی
۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	
۵۸/۸	-۱۱/۳	۵۱۰۰۶/۰	۳۲۱۱۷/۳	۳۶۱۹۳/۱	شاخص کل قیمت
۵۷/۴	-۲۱/۰	۱۲۵۳۶/۷	۷۹۶۶/۵	۱۰۰۸۱/۹	شاخص شناور آزاد
۶۳/۸	۰	۱۵۸۱۸/۹	۹۶۵۷/۰	۰۰۰	شاخص قیمت مالی
۶۳/۷	-۱/۶	۳۳۶۴۱/۶	۲۰۵۵۲/۸	۲۰۸۸۲/۵	شاخص قیمت صنعت
۵۶/۰	-۲۲/۵	۹۶۲۹/۵	۶۱۷۲/۶	۷۹۶۶/۹	شاخص قیمت بازار اول
۶۱/۹	-۲۹/۲	۱۰۳۳۶/۵	۶۲۸۳/۷	۹۰۱۶/۰	شاخص قیمت بازار دوم
۴۱/۰	۱۳/۷	۱۷۷۱۰/۴	۱۲۵۶۳/۵	۱۱۰۴۶/۳	شاخص ۵۰ شرکت فعال‌تر
۸۸/۷	-۴۷/۹	۵۴۹/۲	۲۹۱/۱	۵۵۹/۲	

ماخذ: سازمان بورس و اوراق بهادار و شرکت بورس اوراق بهادار تهران

واحد در پایان سال ۱۳۸۸ رسید که ۴۱/۰ درصد افزایش نشان می‌دهد.

در میان صنایع سی‌ونه‌گانه بورس اوراق بهادار تهران در سال ۱۳۸۸، شاخص قیمت اغلب صنایع به استثنای صنایع «انتشار، چاپ و تکثیر» و «منسوجات» افزایش یافت. صنایع «پیمانکاری صنعتی»، «دباغی، پرداخت چرم و ساخت انواع پاپوش»، «ساخت رادیو، تلویزیون و دستگاه‌ها و وسایل ارتباطی»، «ساخت محصولات فلزی»، «خدمات فنی و مهندسی» و «سایر واسطه‌گری‌های مالی» بیشترین افزایش شاخص قیمت را در میان صنایع مختلف به خود اختصاص دادند.

در میان اجزای شاخص کل قیمت سهام در سال ۱۳۸۸، شاخص قیمت مالی به ۳۳۶۴۱/۶ واحد رسید که در مقایسه با رقم شاخص در سال قبل ۶۳/۷ درصد افزایش نشان داد. شاخص قیمت صنعت نیز از ۶۱۷۲/۶ واحد در پایان سال ۱۳۸۷ با ۵۶/۰ درصد افزایش به ۹۶۲۹/۵ واحد در پایان سال ۱۳۸۸ رسید.

در سال ۱۳۸۸، شاخص قیمت سهام در بازار اول به ۱۰۳۳۶/۵ واحد رسید که در مقایسه با رقم این شاخص در پایان سال ۱۳۸۷ به میزان ۶۱/۹ درصد افزایش دارد. شاخص قیمت در بازار دوم از ۱۲۵۶۳/۵ واحد در پایان سال ۱۳۸۷ به ۱۷۷۱۰/۴

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۸۸

از این تعداد دعوت‌نامه توزیع شده، ۳۷/۷ میلیون نفر (۸۹/۱ درصد) از مضمولان در تعاونی‌های عدالت شهرستانی ثبت‌نام کرده‌اند که ترتیب واگذاری به آنها به شرح ذیل است:

مرحله اول- مددجویان نهادهای حمایتی

مرحله دوم- روستاییان و عشایر

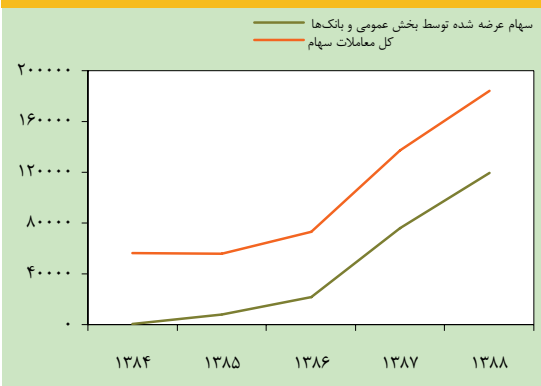
مرحله سوم- شاغلان دستگاه‌های اجرایی و بازنشستگان

کشوری و لشکری و تامین اجتماعی و کارکنان شاغل شهرداری‌ها

مرحله چهارم- ایثارگران

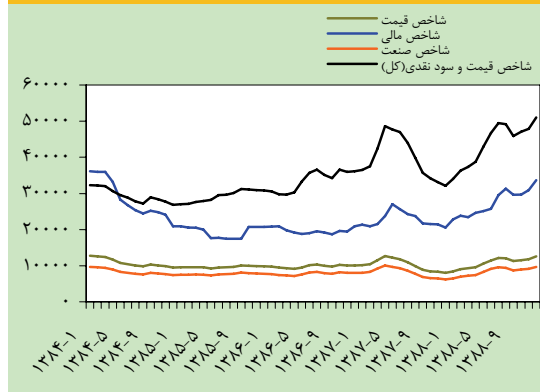
نمودار ۱۹-۴- ارزش کل معاملات سهام و سهام عرضه شده

توسط بخش عمومی و بانک‌ها (میلیارد ریال)

براساس گزارش شرکت بورس اوراق بهادار تهران در سال ۱۳۸۸، در مجموع ۱۶۰۷۴/۸ میلیون سهم به ارزش ۱۲۰۵۶/۴ میلیارد ریال توسط سازمان خصوصی‌سازی از طرف سازمان‌ها و شرکت‌های مادر تخصصی در قالب سهام عدالت و از طریق بورس اوراق بهادار عرضه شد که در مقایسه با سال قبل از نظر تعداد افزایش ولی از نظر ارزش کاهش یافت. ارقام مذکور در سال قبل ۱۴۵۰۷/۱ میلیون سهم به ارزش ۱۵۸۶۷/۲ میلیارد ریال بود. تعداد و ارزش سهام عرضه شده از طریق بورس به ترتیب ۳۱۶۹۱/۰ میلیون سهم و ۹۷۹۴۰/۵ میلیارد ریال بود که نسبت به سال قبل به ترتیب ۲/۷ و ۱/۳ برابر افزایش نشان می‌دهد. به علاوه، ۷۰۱۳/۸ میلیون سهم به ارزش ۹۱۹۲/۰ میلیارد ریال از سهام شرکت‌های دولتی در قالب سهام ترجیحی به کارگران، رد دیون دولت به نهادهای عمومی و جوایز صادراتی واگذار گردید.

نمودار ۱۹-۳- شاخص‌های ماهانه سهام

۱۹-۲- عرضه سهام توسط بخش عمومی و بانک‌ها

به منظور توسعه مشارکت عمومی از طریق واگذاری سهام شرکت‌های دولتی و متعلق به دولت و با هدف توزیع متعادل‌تر ثروت، افزایش درآمد و خوداتکایی خانوارهای نیازمند، کاهش اندازه بخش دولتی و تسریع در روند خصوصی‌سازی، به‌کارگیری روش‌های سالم‌تر و شفاف‌تر واگذاری سهام و گسترش سهم بخش تعاون در اقتصاد کشور، اجرای طرح توزیع سهام عدالت و انجام وظایف دبیرخانه‌ای ستاد مرکزی توزیع سهام عدالت در سال ۱۳۸۵ بر عهده سازمان خصوصی‌سازی گذاشته شد. به موجب فصل ششم (مواد ۳۴ تا ۳۸) قانون برنامه چهارم توسعه کشور و اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی، تداوم این سیاست مورد تاکید قرار گرفته است. در راستای اجرای سیاست گسترش مالکیت عمومی به منظور تامین عدالت اجتماعی، دولت مجاز گردید تا ۴۰ درصد مجموع ارزش سهام بنگاه‌های قابل واگذاری را به شش دهک پایین درآمدی واگذار نماید. در مورد دو دهک پایین درآمدی با اولویت روستائینان و عشایر، سهام با ۵۰ درصد تخفیف و با دوره تقسیط ۱۰ ساله واگذار می‌گردد ولی در مورد چهار دهک بعدی، واگذاری به صورت تقسیط ۱۰ ساله امکان‌پذیر است. به موجب مصوبه‌های ستاد مرکزی توزیع سهام عدالت، در مجموع برای ۴۲/۳ میلیون نفر از مضمولان سهام عدالت، دعوت‌نامه صادر و توزیع شده است.

سال ۱۳۸۸ را به خود اختصاص دادند. در میان بانکها نیز بانک صادرات با ۱۸/۹ درصد از کل تعداد و ۶/۶ درصد از کل ارزش سهام عرضه شده توسط بخش عمومی و بانکها در رتبه اول قرار داشت.

در میان سازمانها و شرکتهای دولتی، «شرکت مخابرات ایران» و «شرکت توانیر» به ترتیب ۴۲/۲ و ۳/۱ درصد از کل تعداد و ۶۵/۷ و ۴/۱ درصد از کل ارزش سهام عرضه شده در

جدول ۱۹-۶- عرضه سهام توسط بخش عمومی و بانکها(۱)

تعداد(میلیون سهم)		ارزش(میلیارد ریال)		درصد تغییر		سهم(درصد)	
۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۸	تعداد	ارزش	تعداد	ارزش
۲۶۸۸۷/۷	۲۸۵۱۷/۸	۷۵۱۹۱/۹	۹۶۶۵۹/۳	۶/۱	۲۸/۶	۵۱/۹	۸۰/۹
۶۵۵/۰	۲۶۴۰۰/۷	۶۸۷/۸	۲۲۸۵۱/۱	□	□	۴۸/۱	۱۹/۱
۲۷۵۴۲/۷	۵۴۹۱۸/۵	۷۵۸۷۹/۶	۱۱۹۵۱۰/۴	۹۹/۴	۵۷/۵	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰

ماخذ: شرکت بورس اوراق بهادار تهران

۱- شامل واگذاری سهام در قالب سهام عدالت، سهام ترجیحی و سهام بابت رد دیون دولت و جواز صادراتی است.

۱۹-۳- پذیرش شرکتهای جدید در بورس

۳۵۲ شرکت رسید. شرکتهای پذیرفته شده مذکور برای اولین بار سهام خود را در بورس عرضه کردند. در این سال نام ۱۵ شرکت از فهرست شرکتهای بورسی حذف گردید و تعداد نمادهای درج شده روی تابلوها به ۳۳۷ شرکت کاهش یافت.

در سال ۱۳۸۸، دو بانک «صادرات» و «تجارت» از بانکهای دولتی مورد واگذاری و سه شرکت «بیمه البرز»، «بیمه آسیا» و «حفاری شمال» به فهرست شرکتهای پذیرفته شده در بورس افزوده شدند. به این ترتیب، تعداد شرکتهای پذیرفته شده در بورس تا پایان سال ۱۳۸۸ به

جدول ۱۹-۷- تعداد شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

تغییر	پایان سال		
	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۶
شرکتهای پذیرفته شده	۶	۳۵۲	۴۴۲
شرکتهای تشکیل دهنده شاخص مالی(۱)	۲	۲۶	۲۰
سایر شرکتهای	۴	۳۲۶	۴۲۲
شرکتهای حذف شده	۷۳	۱۵	۲۹
شرکتهای درج شده روی تابلوها	-۶۷	۳۳۷ ^(۲)	۴۱۳

ماخذ: شرکت بورس اوراق بهادار تهران

۱- در سالهای مذکور، این شرکتهای شامل شرکتهای صنایع «بانکها، موسسات اعتباری و سایر نهادهای پولی»، «سرمایه گذاریها»، «سایر واسطه گریهای مالی» و «بیمه و صندوق بازنشستگی بجز تامین اجتماعی» میباشند.

۲- از مجموع شرکتهای درج شده در تابلوی بورس در پایان سال ۱۳۸۸، تعداد ۴۸ شرکت در تابلوی اصلی و ۶۰ شرکت در تابلوی فرعی بازار اول و ۲۲۹ شرکت در بازار دوم بودند.

۱۹-۴- منابع افزایش سرمایه شرکتهای پذیرفته شده در بورس

مطالبات و آورده نقدی بود، به گونه ای که ۸۳/۴ درصد از مجموع افزایش سرمایه شرکتهای از محل مذکور تامین شد. به علاوه، افزایش سرمایه از محل اندوختهها و سود انباشته ۱۶/۶ درصد بود.

در سال ۱۳۸۸، مجموع افزایش سرمایه شرکتهای بورسی ۹۸۵۷/۳ میلیارد ریال بود که در مقایسه با سال قبل ۵۷/۱ درصد کاهش نشان می دهد. در سال مورد بررسی، منبع اصلی تامین مالی افزایش سرمایه شرکتهای از محل

جدول ۱۹-۸- منابع تامین مالی افزایش سرمایه شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران (میلیارد ریال)

درصد تغییر	جمع کل افزایش سرمایه	فقط از محل مطالبات و آورده نقدی	فقط از محل اندوختهها و سود انباشته	
۴۵/۶	۲۲۹۹۷/۰	۱۲۸۰۲/۳	۱۰۱۹۴/۸	۱۳۸۷
-۵۷/۱	۹۸۵۷/۳	۸۲۱۸/۰	۱۶۳۹/۴	۱۳۸۸

ماخذ: سازمان بورس و اوراق بهادار

۱۹-۵- فعالیت کارگزاران بورس اوراق بهادار

فعال بود. در این میان، ۱۴ کارگزاری مربوط به بانک‌های دولتی و غیردولتی بود که سهم آنها از مجموع ارزش خرید سهام و حق تقدم سهام ۱۹/۲ درصد و از مجموع ارزش فروش ۲۳/۰ درصد بود. ارقام مشابه در سال ۱۳۸۷ به ترتیب ۳۱/۴ و ۴۲/۶ درصد بود.

در سال ۱۳۸۸، اجرای جزء ۱ بند (الف) ماده ۱۵ قانون برنامه چهارم توسعه در خصوص گسترش جغرافیایی بورس، همانند سال قبل از طریق ایجاد تالارهای منطقه‌ای توسط بخش خصوصی و گسترش شبکه کارگزاری دنبال شد. در سال مورد بررسی، ۸۷ شرکت کارگزاری در بورس اوراق بهادار

جدول ۱۹-۹- فعالیت کارگزاران بورس اوراق بهادار

(میلیارد ریال)

سهم از فروش سال ۱۳۸۸	فروش سهام (۱)		سهم از خرید سال ۱۳۸۸	خرید سهام (۱)		تعداد در سال ۱۳۸۸			
	درصد تغییر	۱۳۸۸		۱۳۸۷	درصد تغییر			۱۳۸۸	۱۳۸۷
۷۷/۰	۸۰/۰	۱۴۱۷۶۳	۷۸۷۳۶	۸۰/۸	۵۸/۲	۱۴۸۷۷۲	۹۴۰۶۰	۷۳	غیربانکی
۲۳/۰	-۲۷/۴	۴۲۴۰۳	۵۸۳۸۲	۱۹/۲	-۱۷/۸	۳۵۳۹۴	۴۳۰۵۷	۱۴	بانک‌ها
۱۰۰/۰	۳۴/۳	۱۸۴۱۶۶	۱۳۷۱۱۸	۱۰۰/۰	۳۴/۳	۱۸۴۱۶۶	۱۳۷۱۱۸	۸۷	جمع کل

ماخذ: شرکت بورس اوراق بهادار تهران
۱- ارقام بدون احتساب معاملات تابلو غیررسمی و اوراق مشارکت است.

۱۹-۶- تالارهای بورس اوراق بهادار

پتروشیمی در سال مذکور، معاملات کالایی در سه تالار فلزات، محصولات کشاورزی و فرآورده‌های نفتی و پتروشیمی بورس کالا انجام می‌شد.

در سال ۱۳۸۸، در مجموع ۷۴۳۸/۵ هزار تن محصولات فلزی به ارزش ۵۳۸۴۲/۰ میلیارد ریال مبادله شد که نسبت به سال قبل از لحاظ حجم ۱۱/۴ درصد افزایش و از لحاظ ارزش ۱۳/۳ درصد کاهش نشان می‌دهد. از رقم مذکور، ۷۰۵۵/۵ هزار تن به ارزش ۴۱۴۴۷/۲ میلیارد ریال به معاملات فولاد اختصاص داشت. حجم معاملات مس و آلومینیوم نیز به ترتیب ۲۲۷/۱ و ۱۴۸/۷ هزار تن به ارزش ۸۲۱۱/۹ و ۳۰۲۸/۸ میلیارد ریال بود.

در سال مورد بررسی، حدود ۱۷۵/۲ هزار تن محصولات کشاورزی شامل ذرت، جو، انواع کنجاله، چای، گندم و مرغ منجمد به ارزش ۴۸۴/۸ میلیارد ریال در تالار کشاورزی بورس کالا مبادله شد. از رقم مذکور، ۱۰۴/۰ هزار تن ذرت به ارزش ۲۶۹/۲ میلیارد ریال معامله شد. حجم معاملات جو و انواع کنجاله به ترتیب ۳۹/۷ و ۲۶/۴ هزار تن به ارزش ۷۰/۳ و ۱۲۵/۴ میلیارد ریال بود. سهم سه کالای چای، گندم و مرغ منجمد در معاملات سال ۱۳۸۸ اندک بود.

در راستای گسترش جغرافیایی بورس و فراهم کردن امکان دسترسی عموم به بازار سرمایه و ایجاد فرصت سرمایه‌گذاری برای آنها، تا پایان سال ۱۳۸۸ تعداد تالارهای بورس فعال به ۳۲ تالار رسید. در این سال مجموع مبادلات انجام شده (حجم خرید و فروش) در تالارهای بورس ۱۷۱۲۵۰/۱ میلیون سهم و برگه اوراق بهادار به ارزش ۳۶۸۳۳۹/۸ میلیارد ریال بود که نسبت به سال قبل به ترتیب ۷۸/۵ و ۳۴/۰ درصد افزایش یافت. از مجموع تعداد و ارزش مبادلات اوراق بهادار کشور به ترتیب ۸۷/۱ و ۸۸/۴ درصد متعلق به تالار بورس تهران، ۲/۳ و ۲/۰ درصد مربوط به تالار اصفهان و ۱/۳ و ۱/۳ درصد مربوط به تالار مشهد بود. علاوه بر تسهیل دسترسی شهرستان‌ها به بازار اوراق بهادار، برقراری دوره‌های آموزشی، فرهنگ‌سازی و شناسایی و معرفی شرکت‌های دارای ظرفیت پذیرش در بورس اوراق بهادار از دیگر اهداف ایجاد تالارهای منطقه‌ای بوده است.

۱۹-۷- بورس کالا

با ادغام بورس‌های فلزات و کشاورزی در سال ۱۳۸۶ و تشکیل بورس کالای ایران و راه‌اندازی تالار فرآورده‌های نفتی و

در سال ۱۳۸۸، تعداد ۷ فرآورده نفتی و پتروشیمی در بورس کالا داد و ستد شد. وزن و ارزش محصولات داد و ستد شده به ترتیب ۷۰۵۲/۹ هزار تن و ۳۶۴۵۰/۷ میلیارد ریال بود. بیشترین حجم معاملات مربوط به قیر بود که ۶۳/۸ درصد از وزن و ۴۳/۲ درصد از ارزش معاملات را به خود اختصاص داد. پلیمر با ۱۸/۵ درصد وزن و ۴۲/۸ درصد ارزش، رتبه دوم معاملات گروه فرآورده‌های نفتی و پتروشیمی را از آن خود ساخت.

۱۹-۸- فرابورس

مطالعات راه‌اندازی بازار اوراق بهادار خارج از بورس در راستای تحقق تکلیف قانون برنامه چهارم توسعه (بند ۳ ماده ۱۵) و به دنبال فراهم شدن بستر قانونی ایجاد آن، با تصویب قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران در آذر ۱۳۸۴، از طریق اخذ مجوز فعالیت از شورای عالی بورس و اوراق بهادار و ثبت و نظارت نزد سازمان بورس و اوراق بهادار در سال ۱۳۸۴ آغاز شد.

بر این اساس در سال ۱۳۸۶، موافقت شورای عالی بورس و اوراق بهادار با راه‌اندازی بازار خارج از بورس اعلام شد. مجمع عمومی هیات موسس شرکت فرابورس ایران در اواسط مرداد ۱۳۸۷ تشکیل شد و فعالیت آن با انتخاب اعضای هیات مدیره شرکت آغاز گردید. در تاریخ ۱۳۸۸/۷/۶، با عرضه سهام شرکت‌های مرجان کار و کویر تایر، بازار خارج از بورس رسماً فعالیت خود را آغاز نمود.

فرابورس، بازار اوراق بهاداری رسمی و تحت نظارت سازمان بورس و اوراق بهادار محسوب می‌شود که به منظور توسعه صدور و مبادله ابزارهای مالی و پوشش خلأهای ناشی از نداشتن دسترسی بخش عمده‌ای از صاحبان صنایع به بازار سرمایه، تشکیل شده است. محرومیت طیف وسیعی از بنگاه‌های اقتصادی از تامین مالی در بازار سرمایه و وابستگی شرکت‌های دولتی یا خصوصی به تامین مالی از طریق سهامداران عمده یا اخذ تسهیلات از شبکه بانکی، منشا ایجاد این بازار اوراق بهادار جدید به حساب می‌آید. به بیان دیگر، فرابورس ایران، بازاری

سازمان‌یافته و متشکل است که امکانات جدیدی را برای داد و ستد سهام شرکت‌هایی که در بورس تهران پذیرش نشده‌اند یا قابلیت پذیرش ندارند، فراهم می‌سازد. این نهاد با هدف ایجاد بازاری کارآمد، منصفانه و شفاف، تمهیدات و بسترسازی لازم را در زمینه انتشار سریع و عادلانه اطلاعات با همکاری سازمان بورس و اوراق بهادار انجام داده تا صاحبان سرمایه با آگاهی و شناخت بیشتر در خصوص انواع اوراق بهادار، درجه‌های ریسک و سایر شاخصه‌های مهم، به سرمایه‌گذاری در اوراق بهادار پذیرفته شده در این بازار اقدام کنند.

دستورالعمل پذیرش و عرضه اوراق بهادار در فرابورس ایران، فعالیت آن را در قالب چهار بازار مجزا تبیین کرده است. در بازار اول فرابورس، علاوه بر سهام شرکت‌ها، واحدهای صندوق‌های سرمایه‌گذاری بانام هم پذیرش و معامله می‌شوند. در بازار دوم صرفاً سهام شرکت‌های سهامی عام پذیرفته می‌شود. در این بازار سهام شرکت‌های زیان‌ده، تازه‌تاسیس، شرکت‌های سهامی خاص که قصد افزایش سرمایه و تبدیل به سهامی عام را دارند و شرکت‌های کوچک پذیرفته‌شده مورد مبادله قرار می‌گیرد. بازار سوم محلی ایمن، شفاف و سودمند برای عرضه اوراق بهاداری است که امکان یا شرایط پذیرش در فرابورس را ندارند. انجام پذیرهنویسی انواع اوراق بهادار از جمله شرکت‌های سهامی عام در شرف تاسیس، دیگر ویژگی مهم بازار عرضه به حساب می‌آید. در بازار چهارم (اوراق مشارکت)، انواع اوراق با درآمد تضمین شده از جمله اوراق مشارکت، گواهی سپرده بانکی و ... که در زمان پذیرش حداقل یک‌سال تا سررسید آنها باقی‌مانده باشد، قابل پذیرش بوده به شرطی که بعد از پذیرش، معاملات دست دوم آنها منحصراً از طریق فرابورس انجام شود. اوراق مشارکت شرکتی و اوراق مشارکت قابل تعویض با سهام از جمله اوراق بهادار قابل معامله در بازار اوراق مشارکت محسوب می‌شوند که در کنار اوراق مشارکت رهنی، اوراق مشارکت اجاره، صکوک و گواهی سپرده بانکی سرمایه‌گذاری عام و خاص در بازار چهارم امکان معامله را دارند.

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۸۸

۹-۱۹- اوراق مشارکت

در سال ۱۳۸۸، در مجموع ۱۷۷۰۰ میلیارد ریال اوراق مشارکت توسط شرکت‌های دولتی و شهرداری‌ها منتشر شد. از این مبلغ، ۱۷۶۹۶/۸ میلیارد ریال به فروش رسید که تقریباً معادل کل اوراق منتشر شده بود. رقم مزبور در مقایسه با فروش اوراق مشارکت در سال قبل ۵۶/۶ درصد افزایش نشان می‌دهد. همانند سال‌های قبل، اوراق منتشره دارای سود روزشمار بوده و قابلیت بازخرید آن در هر زمان وجود داشت. نرخ سود علی‌الحساب انواع اوراق مشارکت منتشر شده در سال ۱۳۸۸ معادل ۱۶ درصد در سال و معاف از مالیات بود که در مقایسه با سال قبل ۲/۰ واحد درصد کاهش دارد.

در سال ۱۳۸۸، در بازار اول فرابورس ایران ۵۲۳/۷ میلیون سهم به ارزش ۱۱۰۳/۹ میلیارد ریال مبادله شد. حدود ۸۵/۷ درصد از تعداد عرضه‌کنندگان در این بازار افراد حقوقی و ۱۴/۳ درصد افراد حقیقی بودند. در بازار چهارم بازار فرابورس نیز ۰/۹۴ میلیون ورقه اوراق مشارکت به ارزش ۹۳۷/۷ میلیارد ریال داد و ستد شد. حدود ۹۹/۲ درصد از تعداد عرضه‌کنندگان در این بازار را افراد حقوقی و ۰/۸ درصد را افراد حقیقی تشکیل دادند.

جدول ۱۹-۱۰- حجم و ارزش کل معاملات به تفکیک بازار در سال ۱۳۸۸

بازار اول (عادی)	بازار اول (عمده)	بازار اوراق مشارکت	حجم (میلیون سهم)	ارزش (میلیارد ریال)
۳۲۳/۷	۲۰۰/۰	۰/۹		
۵۵۹/۵	۵۴۴/۴	۹۳۷/۷		

جدول ۱۹-۱۱- وضعیت اوراق مشارکت

(میلیارد ریال)

وضعیت اوراق تا پایان سال ۱۳۸۸	وضعیت اوراق سررسید شده	سررسید نشده	نرخ سود علی‌الحساب (درصد)	مبلغ منتشر شده	مبلغ فروش رفته	کل مبلغ مصوب	تعداد دفعات انتشار اوراق مشارکت	تعداد طرح‌های اوراق مشارکت منتشره در هر سال	از ابتدای انتشار تا پایان سال ۱۳۸۸	از ابتدای انتشار (سال ۱۳۷۳)
۵۲۶۴۸/۳	۱۹۴۱۲۹/۱	۱۵۵-۲۴	۲۴۶۷۷۷/۶	۲۹۹۳۴۶/۹	۳۷۳۸۴۶/۹	۱۴۶	۱۳۹	۱۳۸۷		
۱۷۶۹۶/۸	۰/۰	۱۶	۱۷۶۹۶/۸	۱۷۷۰۰/۰	۱۷۷۰۰/۰	۸	۸	سال ۱۳۸۸		
۷۰۳۴۵/۱	۱۹۴۱۲۹/۱		۲۶۴۴۷۴/۴	۳۱۷۰۴۶/۹	۳۹۱۵۴۶/۹	۱۵۴	۱۴۷			

در پی پذیرش اوراق مشارکت ایران‌خودرو در سال ۱۳۸۴ به عنوان اولین اوراق مشارکت شرکتی (موضوع ماده ۱۷ قانون تسهیل نوسازی صنایع) و انتشار مبلغ ۱۰۰۰ میلیارد ریال اوراق توسط شرکت مذکور در سال ۱۳۸۸، تبادل این اوراق در بورس در جریان بود و تعداد ۴۰ هزار برگه اوراق مشارکت به ارزش ۳/۷ میلیارد ریال در بورس اوراق بهادار داد و ستد شد.

۱۹-۱۰- بررسی مقایسه‌ای بورس ایران و جهان

رونقی که طی سال‌های اخیر بر بورس‌های اوراق بهادار جهان حاکم بود و در سال ۲۰۰۸ میلادی با افت شدید همراه شد، در سال ۲۰۰۹ دوباره از رونق نسبی برخوردار گردید. براساس گزارش فدراسیون جهانی بورس‌ها^(۱)، ناگرهای عمده فعالیت بورس‌های عضو این فدراسیون نشان می‌دهد که در این

طبق بند ۱۹ ماده واحده قانون بودجه سال ۱۳۸۸، به شهرداری کلان‌شهرها اجازه داده شد به منظور اجرای پروژه‌های نوسازی بافت‌های فرسوده شهری و سکونت‌گاه‌های غیررسمی نسبت به انتشار و فروش ۲ هزار میلیارد ریال اوراق مشارکت با تضمین خود اقدام نمایند. در همین راستا، شهرداری مشهد معادل ۲ هزار میلیارد ریال اوراق مشارکت منتشر نمود که تمام آن به فروش رسید.

همچنین در سال مورد بررسی، براساس مصوبه هیات وزیران برای تامین مالی طرح‌های بخش آب و برق ۱۰۵۰۰ میلیارد ریال اوراق مشارکت توسط شرکت‌های دولتی منتشر شد که تمام آن به فروش رسید.

در این سال در اجرای سیاست‌های پولی موضوع ماده ۱۰ قانون برنامه چهارم توسعه، هیچ اوراق مشارکتی توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران منتشر نگردید.

۱- World Federation of Exchanges

تهران با رشد ۳۱/۶ درصدی شاخص قیمت و سود نقدی رتبه سی و دوم را به خود اختصاص داد.

دوره برنامه چهارم توسعه

در قانون برنامه پنج‌ساله چهارم توسعه، ماده ۱۵ فصل اول تحت عنوان «بسترسازی برای رشد سریع اقتصادی»، در ارتباط با بازار سرمایه و بورس اوراق بهادار می‌باشد. براساس ماده مذکور، اقدام‌های ذیل طی سال‌های برنامه چهارم برای بورس کشور پیش‌بینی شده بود:

- گسترش جغرافیایی بورس از طریق راهکارهای مناسب از جمله راه‌اندازی تالارهای منطقه‌ای، استانی، ایجاد شبکه کارگزاری و پذیرش کارگزاران محلی،

- ایجاد و گسترش بازارهای تخصصی (بورس کالا)،

- ایجاد بازارهای اوراق بهادار خارج از بورس،

- برقراری ارتباط با بورس‌های منطقه‌ای و جهانی،

- طراحی و راه‌اندازی شبکه ملی داد و ستد الکترونیک

اوراق بهادار و

- طراحی و تدوین چارچوب تنظیمی و نظارتی و ساز

و کار اجرایی لازم به طوری که امکان سرمایه‌گذاری خارجی در بازار سرمایه کشور فراهم شده و بورس اوراق بهادار تهران نیز بین‌المللی شود.

بررسی عملکرد ماده ۱۵ برنامه چهارم توسعه کشور نشان می‌دهد که سازمان بورس اوراق بهادار به‌منظور دستیابی به اهداف تصریح شده در قانون، برنامه‌ها و اقدامات کارآمد و منسجمی را پایه‌گذاری کرده است. افزایش تعداد تالارهای فعال از ۱۴ تالار در پایان سال ۱۳۸۳ به ۳۲ تالار در پایان سال آخر برنامه، گسترش شبکه کارگزاری و پذیرش کارگزاران محلی به ۸۷ شرکت کارگزاری فعال با ۵۷۲ ایستگاه معاملاتی، ادغام بورس فلزات و بورس کالای کشاورزی و تاسیس شرکت بورس کالا در سال ۱۳۸۵، تاسیس و فعالیت بازار خارج از بورس در سال ۱۳۸۸، عضویت بورس اوراق بهادار تهران در فدراسیون

سال به استثنای تعداد محدودی از بورس‌ها، بقیه بورس‌ها با رشد ارزش معاملات و ارزش بازار مواجه بودند. همانند سال قبل رشد اغلب بازارهای نوظهور به مراتب سریع‌تر از رشد بازارهای توسعه‌یافته بود. در سال ۲۰۰۹ میلادی، بورس‌های نیویورک-یورونکست ایالات متحده، توکیو، نزدک، نیویورک-یورونکست اروپا، لندن، شانگهای، هنگ‌کنگ، اسپانیا، برزیل و بمبئی به ترتیب ۱۰ بورس بزرگ جهان از نظر ارزش بازار^(۱) بودند و در مجموع با ۳۳۱۳۷/۴ میلیارد دلار حدود ۶۹/۴ درصد از ارزش بازار بورس‌های عضو را در اختیار داشتند. طبق گزارش مذکور، ارزش بازار بورس اوراق بهادار تهران معادل ۵۹/۲ میلیارد دلار بود و با ۰/۱ درصد سهم در میان ۵۴ عضوی که اطلاعات آنها گزارش شده است، در مکان چهل و سوم قرار داشت. در سال ۲۰۰۹، به استثنای بورس کشورهای برمدا، اردن، اوزاکا و جاسداک ژاپن، بقیه بورس‌ها با افزایش ارزش بازار مواجه بودند. بورس تهران نیز نسبت به سال قبل با ۲۱/۵ درصد افزایش ارزش بازار مواجه بود.

بیشترین ارزش مبادلات^(۲) در این سال به ترتیب به بورس‌های نزدک، نیویورک-یورونکست ایالات متحده، شانگهای، توکیو و لندن تعلق داشت. بورس تهران براساس این شاخص در رتبه چهل و دوم جای گرفت. از نظر رشد ارزش مبادلات، بورس تهران نسبت به سال پیش با ۱۲/۰ درصد افزایش در رتبه چهارم قرار گرفت.

اگرچه شاخص‌های اصلی قیمت در هرکدام از بورس‌ها به روش متفاوتی محاسبه می‌شوند، اما درصد تغییرات آنها می‌تواند نشان‌دهنده میانگین بازده بازار باشد. در این خصوص، عملیات بورس تهران با تغییر محسوسی در شاخص قیمت و سود نقدی در پایان سال ۲۰۰۹ نسبت به سال قبل همراه بود. بورس‌های کلمبیا و روسیه به ترتیب با ۱۲۵/۲ و ۱۲۱/۲ درصد افزایش شاخص بازار سهام، از سودآورترین بورس‌های اوراق بهادار عضو فدراسیون در سال ۲۰۰۹ بودند. در سال ۲۰۰۹، بورس

۱- Market Capitalization

۲- Value of Share Trading

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۸۸

کشور و ایجاد چهار کد معاملاتی در سال ۱۳۸۵ برای فعالیت داد و ستد سرمایه‌گذاران خارجی در بورس تهران، از اهم اقدامات انجام شده طی سال‌های برنامه چهارم توسعه بود.

بورس‌های اوراق بهادار اروپایی- آسیایی، فراهم شدن امکان معاملات اینترنتی در بورس تهران از سال ۱۳۸۷ به بعد، تصویب آیین‌نامه فراهم کردن زمینه سرمایه‌گذاری خارجی در بورس

کادر شماره ۶- اهم مصوبات بازار سرمایه طی سال‌های برنامه چهارم توسعه

- دستورالعمل کارمزد معاملات اوراق مشارکت- مصوب ۱۳۸۴/۵/۱
- قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران- مصوب ۱۳۸۴/۹/۱ مجلس شورای اسلامی
- موافقت با تاسیس شرکت بورس اوراق بهادار- مصوب ۱۳۸۵/۳/۱
- آیین‌نامه اجرایی قانون بازار اوراق بهادار- مصوب ۱۳۸۵/۶/۲۰
- دستورالعمل ثبت و عرضه عمومی اوراق بهادار- مصوب ۱۳۸۵/۱۰/۲۵
- ضوابط ابزار مالی اوراق اجاره (صکوک اجاره) و قراردادهای آتی (فیوچر)- مصوب ۱۳۸۶/۱۱/۱
- ضوابط فعالیت شرکت‌های تامین سرمایه- مصوب ۱۳۸۶/۶/۱۲
- موافقت اصولی با راه‌اندازی بورس برق- مصوب ۱۳۸۶/۱۱/۲۹
- شرایط فعالیت کارگزاران در بورس کالای ایران- مصوب .../.../۱۳۸۶
- دستورالعمل فعالیت بازارهای خارج از بورس- مصوب ۱۳۸۶/۱۲/۲۰
- مقررات اجرایی نحوه تغییر در شاخص‌های بورس- مصوب ۱۳۸۷/۲/۳۰
- ضوابط نقل و انتقال سهام خارج از ساعت معاملات- مصوب ۱۳۸۷/۵/۱
- ضوابط تاسیس صندوق زمین و ساختمان- مصوب ۱۳۸۷/۵/۲۸
- ضوابط کلی عرضه اولیه یا عمده سهام شرکت‌های دولتی مشمول واگذاری در بورس- مصوب ۱۳۸۷/۱۰/۲۳
- آیین‌نامه سرمایه‌گذاری اشخاص خارجی در بورس‌ها و بازارهای خارج بورس- مصوب ۱۳۸۷/۱۲/۱۹
- مقررات مربوط به معاملات قرارداد آتی سهام- مصوب ۱۳۸۸/۲/۱۳
- مقررات اجرایی ابزارهای مالی «اوراق اختیار معامله»، «اوراق استصناع» و «اوراق رهنی»- مصوب ۱۳۸۸/۵/۵
- دستورالعمل کارمزدهای سازمان بورس و اوراق بهادار بابت حق نظارت بر معاملات شرکت فرابورس ایران- مصوب ۱۳۸۸/۷/۶
- قانون توسعه ابزارها و نهادهای مالی جدید به‌منظور تسهیل اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی- مصوب ۱۳۸۸/۹/۲۵ مجلس شورای اسلامی
- ضوابط خرید و فروش ابزار مالی حق تقدم تسهیلات مسکن بورس و بازار فرابورس ایران- مصوب ۱۳۸۸/۱۲/۳

ماخذ: مجموعه قوانین، مقررات و آیین‌نامه‌های بورس اوراق بهادار، سازمان بورس و اوراق بهادار

بازده کل سرمایه‌گذاری به طور متوسط ۱۰/۶ درصد طی سال‌های برنامه چهارم توسعه است که در مقایسه با متوسط نرخ تورم در این دوره (۱۵/۲ درصد) کمتر می‌باشد. رشد

در این دوره شاخص بازده نقدی و قیمت سهام از ۳۰۷۶۲/۰ واحد در پایان سال ۱۳۸۳ با رشد ۶۵/۸ درصدی به ۵۱۰۰۶/۰ واحد در پایان سال ۱۳۸۸ رسید. این رشد نشان‌دهنده

۵/۱۸۹۴ میلیون سهم و به ارزش ۴/۱۰۵۱۱۹ میلیارد ریال در سال ۱۳۸۸ صورت گرفت. در مجموع طی سال‌های برنامه چهارم توسعه، تعداد ۰/۹۳۵۷۴ میلیون سهم به ارزش ۵/۲۲۵۵۶۷ میلیارد ریال در بورس اوراق بهادار تهران عرضه شد که از نظر تعداد و ارزش به ترتیب بیش از ۶/۳۲ و ۸/۹ برابر مجموع تعداد و ارزش سهام عرضه شده طی سال‌های برنامه سوم بود.

براساس بند (ج) ماده ۱۰ قانون برنامه سوم توسعه، بانک مرکزی اجازه یافت با تصویب مجلس شورای اسلامی اوراق مشارکت منتشر نماید. انتشار این اوراق که از سال ۱۳۷۹ شروع شده بود، طی سال‌های ۸۶-۱۳۸۴ ادامه یافت و در مجموع مبلغ ۵/۵۵۷۸۸ میلیارد ریال از این اوراق طی سال‌های برنامه چهارم به فروش رسید.

دولت و شرکت‌های دولتی نیز طی سال‌های ۸۸-۱۳۸۴ جهت تسریع و تکمیل عملیات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در مجموع مبلغ ۰/۷۲۲۲۹ میلیارد ریال اوراق مشارکت منتشر کردند که از این رقم مبلغ ۸/۱۸۲۸۲ میلیارد ریال آن اوراق دولتی- بودجه‌ای بود. طبق قانون، بازپرداخت اصل و پرداخت سودهای علی‌الحساب این اوراق باید در قوانین بودجه سالانه پیش‌بینی گردد. مبلغ ۲/۵۳۹۴۶ میلیارد ریال از اوراق مشارکت دولت، از نوع دولتی- غیربودجه‌ای بود. بازپرداخت اصل و پرداخت سود این اوراق از محل منابع داخلی شرکت‌های استفاده‌کننده تامین شده و بدهی شرکت‌های دولتی به دارندگان اوراق محسوب می‌شود.

علاوه بر اوراق مشارکت مزبور، شرکت‌ها طی سال‌های برنامه چهارم، اوراق منتشر کردند. میزان این اوراق در طول این سال‌ها در مجموع ۴/۱۳۱۰۰ میلیارد ریال بود. با احتساب رقم مذکور جمع کل اوراق مشارکت فروخته در سال‌های برنامه چهارم توسعه ۹/۱۴۱۱۷ میلیارد ریال بود که نسبت به اوراق مشارکت فروخته طی برنامه سوم حدود ۱/۲۴ درصد افزایش داشت.

شاخص قیمت و بازده نقدی سهام در سال ۱۳۸۸ بیشترین نرخ به میزان ۸/۵۸ درصد و در سال ۱۳۸۴ کمترین نرخ به میزان ۷/۱۲- درصد بود.

طی سال‌های برنامه چهارم توسعه، متوسط رشد شاخص قیمت مالی و صنعت ۳/۰- و ۹/۰ درصد بود. بیشترین رشد شاخص قیمت مالی و صنعت در سال ۱۳۸۸ به ترتیب برابر با ۷/۶۳ و ۶/۵۶ درصد بود.

طی سال‌های برنامه چهارم توسعه، در مجموع ۸/۱۸۷۳۴۳ میلیون سهم و حق تقدم به ارزش ۲/۵۰۶۸۶۶ میلیارد ریال در بورس معامله شد. معاملات بورس در دوره برنامه چهارم به لحاظ تعداد و ارزش سهام و حق تقدم معامله شده نسبت به دوره برنامه سوم به ترتیب به میزان ۳/۵۳۳ و ۰/۱۴۱ درصد رشد داشت.

ارزش جاری بازار سهام در پایان برنامه سوم توسعه ۲/۳۸۷۵۴۷ میلیارد ریال بود که در پایان برنامه چهارم توسعه به ۳/۶۵۱۴۲۸ میلیارد ریال رسید.

نسبت فعالیت بورس اوراق بهادار از ۷/۲۷ درصد در پایان سال ۱۳۸۳ به ۵/۳۳ درصد در سال پایانی برنامه چهارم رسید. بیشترین رقم این شاخص در سال ۱۳۸۸ به میزان ۵/۳۳ درصد و کمترین آن در سال ۱۳۸۵ به میزان ۴/۱۵ درصد بود. نسبت فعالیت بورس طی برنامه چهارم توسعه به طور متوسط ۳/۲۲ درصد بود که در مقایسه با رقم ۳/۲۱ درصد طی سال‌های برنامه سوم توسعه نشان‌دهنده رشد یک واحد درصدی این شاخص است.

در برنامه چهارم توسعه و در راستای مشارکت بخش خصوصی در اقتصاد کشور، بانک‌ها، سازمان‌ها و نهادهای عمومی اقدام به عرضه سهام شرکت‌های تحت پوشش خود به بازار نمودند. این واگذاری‌ها در قالب برنامه واگذاری سهام شرکت‌های دولتی موضوع مواد ۶ و ۷ قانون برنامه چهارم توسعه انجام گرفت. طی این سال‌ها، بیشترین عرضه سهام به تعداد